

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією
Протокол № _____ від 13 .04 .2026
Голова Приймальної комісії

Олександр ТУРУНЦЕВ

ПРОГРАМА

**додаткового вступного комплексного екзамену з
дитячої психології, дошкільної педагогіки і фахових методик**

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: А Освіта

Освітньо-наукова програма: «Дошкільна освіта»

На основі: освітнього ступеня «Магістр»
(освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»)
за іншою спеціальністю

ПОГОДЖЕНО

Проректор з наукової роботи
та міжнародної діяльності

Наталія ВІННИКОВА

РОЗГЛЯНУТО І ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Вченої ради
Факультету педагогічної освіти
Протокол № 2 від 23.03.2026

Голова Вченої ради

Ольга КОТЕНКО

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма складена кафедрою дошкільної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка з урахуванням вимог щодо об'єму професійних знань, які мають продемонструвати ті, хто бажають вступити в аспірантуру за спеціальністю А2 Дошкільна освіта, маючи документ про вищу освіту за іншою спеціальністю.

Метою іспиту є, насамперед, діагностика теоретичних і прикладних знань здобувачів наукового ступеня в сфері дошкільної освіти з психології, педагогіки, фахових методик, а саме: вікових та типологічних особливостей розвитку дітей раннього та дошкільного віку; умов та основних закономірностей побудови освітнього процесу в закладі дошкільної освіти; змісту сучасних програм розвитку дітей у дошкільних освітніх закладах різного типу; принципів підходів до реалізації Державного стандарту дошкільної освіти і впровадження нових освітніх технологій; засобів перевірки якості освітнього процесу та рівня життєвої компетентності дітей; технологій розвитку творчого потенціалу дітей; форми педагогічного просвітництва батьків дітей дошкільного віку та широкої громадськості; досягнень вихователів-практиків в нашій країні та за кордоном тощо.

Під час вступного випробування вступники мають продемонструвати свою обізнаність у сучасній проблематиці наукових досліджень з психології та педагогіки дітей раннього й дошкільного віку, фахових методик освіти дітей раннього й дошкільного віку, спрямованості та змісті вітчизняних і зарубіжних наукових публікацій, досягненнях практики.

Вступне випробування проводиться у формі іспиту та передбачає відповідь вступника за трьома питаннями обраного білету. Час підготовки відповіді – 30 хв.

I. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Природничо-наукові основи дошкільної педагогіки

Дошкільна педагогіка як галузь педагогічних знань. Предмет і об'єкт дошкільної педагогіки. Основні педагогічні категорії дошкільної педагогіки. Завдання дошкільної педагогіки.

Зв'язок дошкільної педагогіки з іншими науками.

Методологія, джерела, методи наукових досліджень дошкільної педагогіки. Актуальні проблеми дошкільної педагогіки на сучасному етапі.

Загальні закономірності виховання і розвитку дітей у період дошкільного дитинства

Дошкільне дитинство – унікальний період розвитку людини. Цінності дошкільної освіти. Розвиток, виховання і соціалізація дошкільника. Вікова періодизація. Вікові та індивідуальні особливості.

Сучасна система дошкільної освіти

Заклади дошкільної освіти в системі національної освіти. Типи закладів дошкільної освіти, їх функції. Програми розвитку дітей раннього і дошкільного віку. Підготовка педагогічних кадрів для системи дошкільної освіти.

Особливості розвитку і виховання дітей раннього віку

Особливості періоду раннього дитинства: швидкий темп розвитку, тісна взаємобумовленість фізичного і психічного розвитку, особливості ВНД дітей перших 3-х років життя. Завдання виховання дітей перших 3-х років життя і специфіка їх реалізації в різних напрямках виховної роботи.

Педагогічні вимоги до виховання дітей перших 3-х років життя.

Організація перших днів перебування дитини в закладі дошкільної освіти, освітня взаємодія з батьками в цей період.

Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку

Мета і завдання виховання дітей дошкільного віку. Загальна характеристика складових частин виховання (фізичне, розумове, моральне, естетичне, трудове), їх завдання, зміст, методи. Єдність і взаємозв'язок складників виховання. Формування базових якостей особистості дошкільника в процесі виховання.

Творчі ігри дошкільників

Творчі ігри, їх особливості, види. Своєрідність та значення у вихованні дітей, стадії розвитку сюжетно-рольової гри дітей дошкільного віку. Особливості підготовки та супроводу сюжетно-рольової гри дітей в різних вікових групах. Театралізовані ігри, їх особливості та освітньо-виховне

значення. Види театралізованих ігор. Педагогічний супровід театралізованих ігор. Будівельні ігри, їх своєрідність та освітньо-виховне значення. Методика супроводу будівельними іграми в різних вікових групах. Роль супроводу вихователя у розвитку ігрової діяльності дітей.

Дидактичні ігри дошкільників

Дидактичні ігри, їх своєрідність та освітньо-виховне значення. Функції дидактичних ігор. Класифікація дидактичних ігор. Особливості організації та супроводу дидактичних ігор в різних вікових групах. Комп'ютерна гра як різновид дидактичної гри. Поняття про комп'ютерно-ігровий комплекс. Комп'ютерні ігри-заняття. Педагогічні, гігієнічні вимоги до обладнання комп'ютерно-ігрового середовища та цифрова гігієна.

Іграшка, розвивальне предметно-ігрове середовище у ЗДО

Іграшка – засіб розвитку гри. Виховна і освітня цінність іграшки. Історія іграшки як предмета мистецтва та засобу виховання. Види іграшок. Вимоги до іграшок. Українська народна іграшка, освітньо-виховне значення, види. Вимоги до організації розвивального предметно-ігрового середовища в різних вікових групах закладу дошкільної освіти.

Сутність та основні категорії дошкільної дидактики

Поняття дошкільної дидактики. Основні дидактичні категорії. Сутність освіти та її особливості в дошкільному віці. Становлення ключових компетентностей дитини дошкільного віку (рухова і здоров'язбережувальна, особистісна, предметно-практична та технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична та дослідницька, природничо-екологічна та навички, орієнтовані на сталий розвиток, ігрова, соціально-громадянська, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча (художньо-продуктивна, музична, театралізована) в умовах закладу дошкільної освіти. Принципи освіти в дошкільній дидактиці, їх характеристика.

Зміст, форми, методи формування компетентностей дітей дошкільного віку

Оновлення змісту дошкільної освіти відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти (нова редакція 2021). Варіативність програмово-методичного забезпечення дошкільної освіти. Методи формування досвіду дитини в різних видах діяльності. Характеристика освітніх напрямів: «Особистість дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Дитина в природному довкіллі», «Гра дитини», «Дитина в соціумі», «Мовлення дитини», «Дитина у світі мистецтва».

Планування освітнього процесу в ЗДО

Сутність, мета, принципи планування освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Види і форми планування в закладі дошкільної освіти. Складові компоненти річного плану закладу дошкільної освіти, їх

характеристика. Вимоги до річного плану. Планування різних форм освітньої взаємодії з дітьми в закладі дошкільної освіти.

Взаємодія закладу дошкільної освіти з батьками вихованців як учасниками освітнього процесу

Завдання закладу дошкільної освіти в роботі з сім'єю. Складові педагогічної взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї. Умови успішної співпраці закладу дошкільної освіти з сім'єю. Форми взаємодії закладу дошкільної освіти з сім'єю. Планування освітньої взаємодії з родинами вихованців. Підтримка батьками формування ключових компетентностей дітей дошкільного віку. Педагогічний патронаж.

Наступність у роботі закладу дошкільної освіти та початкової школи

Наступність і перспективність в системі безперервної освіти. Характеристика змісту та основних компонентів готовності дітей до шкільного навчання. Зміст, форми організації співпраці закладу дошкільної освіти і початкової школи. Структурні компоненти готовності дітей дошкільного віку до навчання у школі (фізична, емоційно-вольова, соціальна, особистісна, інтелектуальна,). Соціально-психологічна адаптація дитини до школи.

ДИТЯЧА ПСИХОЛОГІЯ

Психічний розвиток дітей дошкільного віку як предмет вікової психології

Предмет вікової психології, її зміст, основні напрями та завдання. Місце вікової психології в системі наук про дитину.

Методологія і принципи організації психологічних досліджень, їх планування та проведення. Етапи дослідження, їх завдання і зміст. Етика психологічних досліджень.

Поняття про психічний розвиток, його зміст, основні закони розвитку. Роль біологічних передумов розвитку. Генетика і поведінка. Соціальне середовище як умова і джерело розвитку. Соціалізація: суть, зміст, рівні, напрями. Діяльність та спілкування як засоби соціалізації. Теорія культурно-історичного погодження і розвитку вищих психічних функцій Л. С. Виготського.

Вікова періодизація. Критерії вікової періодизації психічного розвитку. Основні вікові періоди за Д. Б. Ельконіним.

Розвиток пізнавальної сфери дітей

Загальна характеристика пізнавальної сфери новонародженого. Становлення сенсорних систем у дітей першого року життя.

Сенсорний і перцептивний розвиток у ранньому віці. Процеси інтеграції зорово-слухових, моторних, мовних реакцій і специфіка образів сприймань: елементи інтеріоризації.

Когнітивний і мовний розвиток. Розвиток розуміння мови. Становлення активного мовлення. Категоризація об'єктів.

Пам'ять дітей раннього віку. Її зміст, поява довготривалої пам'яті.

Мислення дітей раннього віку. Поява елементів уяви в ранньому віці. Психологія розвитку пізнавальної сфери дітей раннього віку.

Загальні умови розвитку чутливості та особливості функціонування сенсорних систем. Формування сенсорних еталонів у дошкільників. Характеристика уваги дошкільників. Види пам'яті дітей дошкільного віку. Мимовільне і довільне, смислове і механічне запам'ятовування.

Розвиток мислення дошкільників. Види мислення дошкільників.

Роль уявних образів у житті та діяльності дітей дошкільного віку. Особливості образів уяви.

Психологічна характеристика розвитку діяльності дітей дошкільного віку

Загальна характеристика розвитку діяльності дітей дошкільного віку. Розвиток спілкування в ранньому та дошкільному віці. Роль в процесах розвитку особистості дитини.

Предметно-практична діяльність як провідна діяльність дітей раннього віку, її роль у появі новоутворень: Власна дія, Я, Я сам.

Характеристика ігрової діяльності дітей раннього віку. Гра як провідна діяльність дітей дошкільного віку, її значення в появі новоутворень, у розвитку самосвідомості і самооцінки. Психологічні особливості продуктивних видів діяльності дошкільників.

Різновиди зображувальної (художньої) діяльності в дошкільному віці (малювання, ліплення, аплікація, конструювання).

Виникнення елементів навчальної і трудової діяльності в дітей дошкільного віку.

Розвиток емоційно-вольової сфери дітей дошкільного віку

Емоційний розвиток дитини на різних вікових етапах, його особливості. Основні напрямки розвитку емоцій і почуттів: збагачення емоційного життя, підвищення розумності, стійкості і глибини переживань, оволодіння зовнішніми виразними засобами.

Мета і мотив в поведінці дитини дошкільного віку.

Розвиток довільної регуляції діяльності (за В. К. Котирло).

Психологічна характеристика індивідуально-психологічних особливостей дітей дошкільного віку

Типи вищої нервової діяльності, динаміка (врівноваженість, гармонійність, загальмованість, збудливість, гіперактивність тощо) і особливості прояву на різних етапах дошкільного дитинства.

Індивідуальний підхід до дітей з різними типологічними особливостями. Спілкування і діяльність як засоби корекції динаміки індивідуальних характеристик.

Характер як відображення соціальної ситуації розвитку дитини.

Причини появи дисгармонійних характерів у дітей дошкільного віку.

Індивідуальні особливості дітей, їх врахування в процесах педагогічної взаємодії.

Здібності і діяльність. Особливості прояву здібностей у дошкільному віці. Схильності, наявності виражених інтересів, працездатності як ознаки обдарованості. Проблеми обдарованих дітей. Умови розвитку здібностей у дітей дошкільного віку.

Розвиток особистості дошкільника

Роль соціального контексту та соціально-предметної діяльності в становленні та розвитку особистості. Роль провідних видів діяльності. Вплив дорослих та однолітків на розвиток особистості в немовлячому та ранньому віці.

Новоутворення як Я, Я сам, їх психологічний зміст. Рівень морального розвитку в ранньому віці. Криза 3-х років і зрушення в особистісній сфері дитини. Спілкування з дорослими, моделювання поведінки дітей в грі і поведінці, осмислення моральних аспектів, засвоєння моральних уявлень.

Дитина в групі, характеристика міжособистісного спілкування, його зміст, психологічні процеси в групі: статус, соціальні зірки, аутсайтери,

прагнення до лідерства, рефлексія, емпатія, конфлікти. Конформізм у дитячому середовищі. Емоційне самопочуття дитини в групі та його вплив на формування особистості.

Проблема інтерпретації поведінки дітей дошкільного віку. Характеристика мотивів поведінки дітей дошкільного віку: пізнавальних, особистісних, ігрових, суспільних, моральних та ін.

Основні напрямки розвитку мотивів. Самосвідомість і самооцінка. Формування ієрархії мотивів як важливе новоутворення в дошкільному віці.

Поняття про психологічну готовність дитини до навчання в школі, обґрунтування її необхідності. Характеристика основних компонентів психологічної готовності до школи: інтелектуальної, мотиваційної, соціальної. Внесок українських психологів у вирішення проблеми готовності дитини до школи. Показники шкільної зрілості. Психологічна характеристика дітей 6-ти років і проблеми початкового періоду навчання.

ФАХОВІ МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Дитяча література та розвиток мовлення дітей дошкільного віку

Об'єкт, предмет, зміст, завдання методики розвитку мовлення і дитячої літератури як навчальної дисципліни. Мовлення в контексті дитячого розвитку. Зв'язок методики розвитку мовлення і дитячої літератури з іншими науками, їх внесок у науку про навчання дітей раннього і дошкільного віку рідної мови.

Мета і завдання закладу дошкільної освіти з розвитку мовлення і навчання дітей рідної мови: виховання звукової культури мовлення, розвиток словника, формування граматичної правильності мовлення, розвиток зв'язного мовлення та ін. Засоби розвитку мовлення дитини: організація їхнього спілкування з батьками та вихователями у різних напрямках діяльності – гра, праця, художня література, використання ІКТ, мовлення вихователя й мовлення дітей. Форми навчання дітей рідної мови: різні види занять, повсякденне спілкування з дітьми. Методи навчання мови й розвитку мовлення: дидактичні ігри та вправи, розмови, бесіди, розглядання, читання й розповідання, переказування та ін..

Значення мови в розвитку дітей раннього віку. Необхідність цілеспрямованого керівництва розвитком мовлення дітей з боку дорослих. Становлення мовленнєвої діяльності на першому році життя. Особливості підготовчого періоду; розвиток голосових реакцій, наслідування звуків мови і слів. Розвиток розуміння мовлення оточуючих, поява у дитини перших усвідомлених слів.

Особливості засвоєння слова в дошкільному віці. Завдання і зміст словникової роботи з дітьми дошкільного віку. Принципи словникової роботи. Методи і прийоми словникової роботи. Розвиток словника дітей на заняттях.

Поняття дитячої літератури. Особливості творів для читання дітям дошкільного віку. Завдання і зміст ознайомлення дошкільників з дитячою літературою. Методи і прийоми роботи з літературними творами. Зміст та форми роботи з використання творів дитячої літератури під час освітньої взаємодії з дітьми. Використання дитячої літератури під час фрагментів життєдіяльності дітей дошкільного віку.

Поняття «діалог», «діалогічне мовлення». Завдання розвитку діалогічного мовлення в дошкільному дитинстві. Методи та прийоми розвитку діалогічного мовлення. Бесіда – основний метод розвитку діалогічного мовлення. Значення бесід. Види бесід. Тематика підсумкових бесід. Підготовка вихователя та дітей до бесіди. Структура бесіди. Види запитань вихователя та дитячі запитання. Вимоги до запитань вихователя та відповідей дітей. Поняття полілог. Організація художньо-педагогічних спілкувань з дітьми дошкільного віку.

Завдання розвитку монологічного мовлення дітей. Методи та прийоми навчання дітей монологічного мовлення. Переказ літературних творів. Значення переказу. Вимоги до творів для переказу дітьми, їх підбір для дітей

різних вікових груп. Види переказу. Прийоми навчання переказу літературних творів. Особливості навчання переказу дітей в різних вікових групах. Поняття розповіді. Класифікація дитячих розповідей. Послідовність введення в роботу розповідей різних видів. Прийоми навчання розповідання. Описова й сюжетна розповідь. Види таких розповідей. Методика навчання опису предметів, іграшок, картинок тощо.

Методика ознайомлення дітей мистецтвом (артосвіта дітей дошкільного віку)

Соціально-естетична сутність мистецтва. Мистецтво як естетична категорія, форма суспільної свідомості, спосіб відображення життя в художній творчості (Е. Белкіна, О. Комаровська, В. Кудрявцев, Л. Масол, Н. Миропольська, Г. Падалка, О. Рудницька, Т. Турчин та інші). Функції мистецтва: естетична, гедоністична, освітня, сугестивна тощо (Ю. Борев, М. Каган). Види мистецтва. Естетика як наука про почуттєве сприймання світу.

Статичні види мистецтва. Образотворче мистецтво: живопис, графіка, архітектура, скульптура, декоративно-ужиткове мистецтво. Жанри живопису. Ілюстрація дитячої книги. Сучасні художники ілюстратори. Засоби виразності в архітектурі та скульптурі. Виховний потенціал декоративно-ужиткового мистецтва.

Синтетичні види мистецтва. Мистецтво театру. Історичні аспекти театрального мистецтва. Театр як союз різних мистецтв. Кіномистецтво (В. Кандинський, Л. Левчук, О. Оніщенко). Мистецтво анімації для дітей. Формування у особистості естетичного ставлення до предметів та явищ довкілля та творів мистецтва.

Психолого-педагогічні основи формування у дошкільників естетичного ставлення (на основі наукових досліджень, А. Адаскіної, Н. Аксаріної, Є. Аркіна, І. Бега, Л. Беленької, Л. Божович, Д. Ельконіна, А. Єремєєва, О. Запорожця, І. Кона, В. Котирло, Б. Кубланова, М. Лісіної, І. Левшина, Д. Леонтєєва, О. Мелік-Пашаєва, Н. Менчинської, С. Новосьолової, С. Рубінштейна, П. Рудика, Б. Теплової).

Мистецтво як інтегратор в освіті дітей дошкільного віку. Формування у дітей дошкільного віку мистецько-творчої компетентності. Особливості організації художньо-продуктивної діяльності дітей 2-5 та 5-7 років (О. Половіна, Г. Сухорукова, Л. Шульга).

Теоретичні засади методики музичного виховання. Психолого-педагогічні основи музичного виховання дітей дошкільного віку (О. Іваненко, Р. Зінич, Н. Ветлугіна, І. Рудченко, Р. Савченко, С. Шоломович). Музичні здібності та задатки. Поняття «музикальність». Розвиток музичних здібностей. Види музичної діяльності дітей дошкільного віку. Показники компетентності дошкільника у світі музики. Слухання музики дітьми дошкільного віку. Методика навчання дітей співу. Педагогічний супровід музично-ритмічної діяльності дітей дошкільного віку. Музичний супровід фрагментів життєдіяльності дітей дошкільного віку.

Театралізована діяльність як специфічний вид дитячої активності. Особливості організації театралізованої діяльності дітей дошкільного віку. Свята і розваги для дітей дошкільного віку. Особливості самостійної художньої діяльності дітей у закладі дошкільної освіти.

Інноваційні підходи в методиці ознайомлення дітей із мистецтвом. Інклюзивні підходи в методиці ознайомлення дітей із мистецтвом.

Основи природничо-математичних наук з методикою

Необхідність організації куточка природи, його навчально-виховне Розміщення і обладнання куточка природи. Створення науково-природничого центру в куточку природи. Вимоги до його обладнання.

Правила підбору об'єктів для куточка природи: врахування можливостей утримання об'єкта в умовах жилого приміщення, безпечність для дітей, відповідність вимогам програм, доступність для догляду.

Види спостережень і їх зміст у кожній віковій групі. Методика організації та проведення спостережень з дітьми різного віку. Основні етапи процесу спостереження. Послідовність розгляду рослин і тварин, об'єктів та явищ неживої природи. Прийоми активізації пізнавальної діяльності дітей у процесі спостереження. Підготовка вихователя до проведення спостережень.

Навчально-виховне значення праці, її своєрідність. Педагогічні та гігієнічні вимоги до праці дітей. Види та зміст праці дітей у природі в різних вікових групах. Форми організації праці дітей у природі. Методика керівництва різними формами організації праці дітей різного віку.

Дидактичні ігри та їх роль в ознайомленні дітей з природою. Своєрідність дидактичних ігор, їх зміст, організація та методика керівництвами в різних вікових групах.

Бесіда як метод ознайомлення дітей з природою. Види бесід, їх зміст. Вимоги до проведення бесід, методика проведення.

Поняття про екологію, екологічну освіту, екологічне виховання. Зміст і завдання екологічного виховання дітей дошкільного віку. Сучасні дослідження О. Білан, Н. Лисенко, З. Плохій та інших науковців з питань екологічного виховання дошкільників. Виховання позитивного емоційного ставлення до природи у дітей дошкільного віку. Формування у дошкільників первинних уявлень про екологічні зв'язки в природі. Методика екологічного виховання дошкільників. Організація практичної екологічно доцільної діяльності дітей в природі. Екологічна стежина. Організація та методика проведення роботи на екологічній стежині. Сімейна екологічна стежина. Ознайомлення з правилами природокористування. Екологічні знаки. Аналіз педагогічного досвіду з проблем екологічного виховання дошкільників.

Особливості розвитку кількісних уявлень у дітей дошкільного віку, сприймання і відтворення кількості предметів дітьми раннього та молодшого дошкільного віку. Особливості формування уявлень про множину у дітей старшого дошкільного віку. Роль різних аналізаторів у формуванні уявлень про множину. Способи порівняння множин та формування у дітей уявлень про множину в різних вікових групах.

Розвиток у дітей уявлень про число, лічбу в різних вікових групах ЗДО. Особливості розвитку у дітей діяльності лічби. Розвиток у дітей дошкільного віку уявлень про число. Навчання дітей лічби вголос. Етапи лічильної діяльності, завдання навчання дітей лічби в різних вікових групах. Утворення чисел на основі порівняння множин в різних вікових групах.

Навчання дітей розв'язування арифметичних прикладів та задач. Особливості навчання дошкільників розв'язанню арифметичних прикладів та задач. Роль прикладів та арифметичних задач в розумінні сутності арифметичних дій. Види арифметичних задач, які розв'язують дошкільники. Послідовні етапи та методичні прийоми в навчанні рішення арифметичних задач та прикладів.

Формування у дітей дошкільного віку уявлень про величину та вимірювання величин. Особливості сприймання величини дітьми дошкільного віку. Завдання з ознайомлення дошкільників з величиною предметів. Методи і прийоми формування уявлень і понять про величину предметів в старшому дошкільному віці. Особливості навчання дітей елементам вимірювальної діяльності. Ознайомлення дітей дошкільного віку із загальноприйнятими мірами вимірювання (сантиметр, метр, літр, кілограм).

Формування уявлень про форму предметів та геометричні фігури в різних вікових групах. Завдання з ознайомлення дітей з формою предметів та геометричними фігурами. Методи, прийоми ознайомлення дітей з формою предметів та геометричними фігурами в різних вікових групах.

Особливості часових уявлень дітей дошкільного віку. Формування уявлень про час, та «відчуття часу» у дітей дошкільного віку. Час і його особливості. Завдання з навчання дітей орієнтування в часі та формування часових уявлень у дошкільників. Методика формування часових уявлень у дітей старшого дошкільного віку та орієнтування їх в часі.

Методика фізичного виховання та здоров'язберезувальні технології дітей дошкільного віку

Людина та її здоров'я як категорія особистісних, суспільних та загальнолюдських цінностей. Види здоров'я: фізичне, психічне, моральне, соціальне, духовне. Фізичне здоров'я як базисна основа всіх видів здоров'я дітей дошкільного віку. Основні показники фізичного здоров'я: загартованість організму, повноцінний фізичний розвиток. Засоби фізичного здоров'я: сили природи; гігієнічні фактори, фізичні вправи. Оздоровчий потенціал фізичних вправ. Фізична культура як дійовий засіб підтримання і зміцнення стану фізичного здоров'я. Підвищення адаптаційних можливостей організму шляхом активного використання повсякденних та спеціальних засобів загартування. Рухова активність і фізичне здоров'я. Роль рухів, рухової активності в загальному розвитку дитини.

Об'єктивні і суб'єктивні причини необхідності збереження і формування здоров'я у цілісній системі виховних цінностей. Фактори, що негативно впливають на здоров'я дітей дошкільного віку. Спосіб життя як

фактор здоров'я. Спосіб життя і три його складові: рівень життя, якість життя, стиль життя.

Забезпечення системи здорового способу життя як фактора фізичного і психологічного благополуччя дитини в умовах ЗДО і сім'ї. Здоровий спосіб життя дітей як фактор здоров'я, повноцінного розвитку дитини та як головна умова формування навичок адекватної оздоровчої поведінки. Основні компоненти здорового способу життя: еколого-гігієнічні умови, психологічний комфорт, раціональний розпорядок дня, оптимальна рухова активність, загартування.

Гімнастика як засіб фізичного виховання дітей дошкільного віку. Класифікація загальнорозвивальних вправ. Методика проведення загальнорозвивальних вправ з дітьми дошкільного віку.

Методика проведення рухливих ігор з дітьми дошкільного віку. Характеристика рухливих ігор як засобу фізичного виховання дітей дошкільного віку. Поняття про рухливу гру, її структуру. Класифікація рухливих ігор, основні види ігор. Варіативність рухливих ігор. Організація та методика проведення рухливих ігор в різних вікових групах.

Форми організації освітньої взаємодії з фізичного виховання дітей дошкільного віку. Заняття з фізичної культури – основна форма систематичного навчання дітей дошкільного віку фізичних вправ. Значення, типи, структура фізкультурних занять. Способи організації дітей для виконання основних рухів на занятті з фізичної культури.

Фізкультурно-оздоровчі заходи в розпорядку життєдіяльності дітей дошкільного віку. Ранкова гімнастика та гімнастика після сну: значення, структура, зміст. Методика проведення ранкової гімнастики та гімнастики після сну в різних вікових групах. Особливості використання фізкультхвилинок і фізкультпауз у системі фізичного виховання та оздоровлення дітей дошкільного віку.

Форми активного відпочинку дітей дошкільного віку: фізкультурні розваги, фізкультурні свята, день здоров'я. Значення, варіанти та особливості проведення. Підвищення рухової активності дітей дошкільного віку під час самостійної рухової діяльності.

II. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ Й СКЛАДАННЯ ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ ІЗ ДИТЯЧОЇ ПСИХОЛОГІЇ, ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ І ФАХОВИХ МЕТОДИК

1. Проаналізуйте особливості психічного розвитку дітей дошкільного віку як предмету дитячої психології. Поняття про типологічні та індивідуальні психологічні особливості дітей.
2. Охарактеризуйте предметно-практичну діяльність як провідну діяльність дітей раннього віку, показати її роль у появі новоутворень: «власна дія», «я», «я сам».
3. Порівняйте сучасні теорії розвитку мислення. Види мислення дошкільників: наочно-дійове, наочно-образне, понятійне.
4. Порівняйте особливості розвитку відчуття і сприймання у дітей дошкільного віку.
5. Розкрийте вікову періодизацію. Критерії вікової періодизації психічного розвитку. Новоутворення. Основні вікові періоди Д. Б. Ельконіна.
6. Дайте психологічну характеристику дітей першого року життя.
7. Дайте психологічну характеристику дітей другого року життя.
8. Дайте психологічну характеристику дітей третього року життя.
9. Дайте психологічну характеристику дітей молодшого дошкільного віку.
10. Дайте психологічну характеристику дітей 5-го року життя.
11. Дайте психологічну характеристику дітей старшого дошкільного віку.
12. Покажіть внесок українських психологів у вирішення проблеми готовності дитини до школи (О. Кононко, С. Ладивір, Т. Піроженко). Визначіть показники шкільної зрілості Проаналізуйте сучасні підходи до вирішення питань наступності в системі освіти.
13. Розкрийте об'єкт, предмет та основні категорії дошкільної педагогіки. Покажіть її зв'язок з іншими науками.
14. Висвітліть організацію життєдіяльності дітей в різних вікових групах (I і II половини дня). Охарактеризуйте принципи планування: актуальність, науковість і логічність, перспективність, повторюваність і концентричність, систематичність і послідовність.
15. Охарактеризуйте гру як провідну діяльність дітей дошкільного віку, розкрити її значення в появі новоутворень, розвитку самосвідомості та самооцінки.
16. Охарактеризуйте види творчих ігор дітей (сюжетно-рольові, будівельні, театралізовані). Розкрийте виховне значення творчих ігор дітей, форми взаємодії дітей в іграх: ігри поруч, взаємодія з іншими, об'єднання дітей на основі інтересу і симпатії.
17. Охарактеризуйте сучасні форми освітньої взаємодії з дітьми дошкільного віку.
18. Охарактеризуйте основні стилі виховання в родині. Особливості соціалізації дошкільників в умовах стратифікованого суспільства.

19. Розкрийте завдання педагогізації населення в ситуації руйнування інституту сім'ї. Поясніть особливості формування педагогічної культури батьківства. Розкрийте структуру батьківства.
20. Поясніть специфіку взаємодії ЗДО з родинами в сучасних умовах.
21. Проаналізуйте та порівняйте зміст понять «фізичне виховання» і «фізичний розвиток» дітей дошкільного віку.
22. Проаналізуйте сучасні технології здоров'язбереження дітей дошкільного віку.
23. Розкрийте особливості організації міні-занять з фізичної культури.
24. Розкрийте особливості ознайомлення дітей дошкільного віку з творами художньої літератури.
25. Опишіть сучасні технології ознайомлення дітей з художнім словом.
26. Опишіть сучасні технології розвитку мовлення дітей дошкільного віку.
27. Визначте особливості розвитку мовлення у дітей третього року життя.
28. Схарактеризуйте особливості розвитку монологічного мовлення дитини.
29. Схарактеризуйте особливості розвитку діалогічного мовлення дитини.
30. Охарактеризуйте вимоги до організації спостереження в різних вікових групах. Назвіть вимоги до об'єкта спостереження у молодшій групі.
31. Розкрийте значення, особливості та методику проведення дослідів в процесі ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Наведіть приклади дослідів з водою для дітей старшого дошкільного віку.
32. Охарактеризуйте прийоми ознайомлення дітей з природою в умовах сільського та міського дошкільних закладах. Специфіка організації праці в природі в літній період.
33. Розкрийте значення праці в дошкільному віці. Охарактеризуйте значення праці в куточку природи та вимоги до її організації.
34. Схарактеризуйте сучасні методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Засоби ЗМІ та ІКТ в ознайомленні дітей з явищами природи. Визначте вимоги до проведення природничої бесіди в старшій групі.
35. Розкрийте особливості формування уявлень про числа у дітей дошкільного віку.
36. Обґрунтуйте роль гри у формуванні у дітей часових уявлень. Розкрийте особливості формування часових уявлень у дітей дошкільного віку.
37. Розкрийте особливості ознайомлення дітей дошкільного віку з геометричними фігурами. Послідовність етапів формування уявлень про геометричні фігури.
38. Охарактеризуйте методи і прийоми ознайомлення дітей

дошкільного віку з величиною. Охарактеризуйте етапи вимірювання довжини умовною міркою. Прийоми порівняння геометричних фігур.

39. Охарактеризуйте дидактичні ігри і вправи з метою закріплення уявлень про величину предметів у кожній віковій групі. Структура дидактичної гри, класифікація гри.

40. Розкрийте методику формування у дітей уміння орієнтуватись у просторі. Рухливі ігри як засіб формування орієнтувальних умінь.

41. Схарактеризуйте види художньо-продуктивної діяльності дітей дошкільного віку.

42. Схарактеризуйте живописні перформанси як форму ознайомлення дітей з мистецтвом.

43. Розкрийте технологію музейної педагогіки Франсуази Барб-Галь.

44. Розкрийте особливості впровадження технології образотворення у різних вікових групах.

45. Охарактеризуйте види музичної діяльності дітей (слухання, співи, музично-ритмічні рухи).

46. Розкрийте види театралізованої діяльності дітей дошкільного віку.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ

Кількість балів (max – 200)	Критерії
180 – 200	Виставляється за глибокі знання програмного матеріалу; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач; вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
160 – 179	Виставляється за ґрунтовні знання програмного матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач.
140 – 159	Виставляється за міцні знання програмного матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
120 – 139	Виставляється за посередні знання програмного матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
100 – 119	Виставляється за слабкі знання програмного матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності його викладання, за слабе застосування теоретичних положень при розв'язанні практичних задач.
1 – 99	Виставляється за незнання значної частини програмного матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Дошкільна педагогіка

Основна:

1. Закон України «Про дошкільну освіту». Редакція від 2024 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3788-20#Text>.
2. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція (2021). Наказ МОН № 33 від 12.01.2021 року. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/79142/>
3. Професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти» (2021). URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartuvihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>.
4. Беленька Г., Половіна О., Кондратець І. Нові вектори програми ДИТИНА. *Дошкільне виховання*. 2021. № 1. С.14-17.
5. *Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження* / Упоряд.: О.Г Косенчук, І.М. Новик, О.А. Венгловська, Л.В. Куземко. Харків: Вид-во «Ранок», 2021. 240 с.
6. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років. Наук. кер. проекту О.П.Турунцев; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред.: О.А.Половіна, І.В.Кондратець Мін. осв. і науки України, Київ. столич. ун-т ім. Б.Грінченка, 2025. 428с.
7. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник / І. В. Зайченко. – 3-тє видання, перероблене та доповнене – К.; Видавництво Ліра-К, 2016. – 608 с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12225.pdf?srsltid=AfmBOopUOP-r0EduFJbqQtnH75lZqal1pc91Pcb07TYerkt69r-uV1Rm>
8. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. – Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020.– 44 с.
9. Методичні рекомендації до програми Дитина. Авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред.: О. А. Половіна, І. В. Кондратець; Київ. столич. ун-т ім. Б.Грінченка, 2025. 556 с.
10. Михалюк А.М. Педагогіка: інтерактивний контент. Навчально-методичний посібник. Київ: Видавництво «Каравела», 2023. 244 с
11. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-те видання, перероблене. К.: ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

Додаткова:

1. Бех І.Д. Дошкільна освіта: трансформаційні орієнтири. Дошкільна освіта в контексті ідей Нової української школи: збірник наукових праць. Хмельницький: ФОП Мельник А. А. 2020. С.1-15.
2. Закон України «Про освіту» (2017). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
3. Гавриш, Н. В., Виховання дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти різних типів: монографія / Н. В. Гавриш, В. Рагозіна, С. А. Васильєва – Кропивницький: Імекс-ЛТД. 2021 – 226 с.
4. Дурманенко О.Л. Освітня діяльність у групах раннього віку: навч.-

метод. посіб. Луцьк. 2022. 188 с.

5. Карабаєва І. Дитячий садок і Нова українська школа. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2019. № 9. С.9-20.

6. Козак Т. В. Сенсорний розвиток дітей дошкільного віку: теорія і практика. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 11(17). URL: <http://perspectives.pp.ua>

7. Корекційно-розвивальна програма формування мотиваційної готовності дітей до навчання в школі. URL: <http://psylist.net/pedagogika/00238.htm>.

8. Рогальська Н.В. *Педагогіка дітей раннього віку*: навч.-методич. посіб. Умань: ФОП Жовтий О. О., 2015. 150 с.

9. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с.

10. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.

Дитяча психологія

Основна:

1. Павелків Р.В. Вікова психологія: підручник Вид 2-е, стер. К.: Кондор, 2015. 469 с.

2. Пісоцький В.П., Горянська А.М. Теоретичні питання вікової психології: навчальний посібник для закладів вищої освіти; 2-е вид., випр. і доповн. 2023. 232 с.

3. Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум. Кутішенко В.П., Ставицька С.О. Навчальний посібник. К.: Каравела, 2015. 448 с.

4. Психологія загальна та дитяча: навчальний посібник / С.В. Фера, Л.О. Ляховець. Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка. 2024. 180

5. Сергеєнкова О.П. Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Загальна психологія. К.: Центр учбової літератури, 2017. 296 с.

Додаткова:

1. Дитина у сучасному соціопросторі: навч. посібник / Т. О. Піроженко, С. О. Ладивір, І. М. Біла та ін.; за ред. Т. О. Піроженко. К.; Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2018. 272 с.

2. Максименко Д. С. Мовленнєвий і психічний розвиток дітей раннього віку. Практична психологія. К.: Центр учбової літератури. 2021. 192 с.

3. Педагогічна психологія: навч.-метод. посібник (для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня денної та заочної форм навчання) / уклад. Н.Г. Кошелева. Дніпро, ГПМ ДВНЗ ДДПУ, 2024. 175 с.

4. Сисоева С.О., Поясок Т.Б. Хрестоматія з психології та педагогіки. Навчальний посібник. Кременчук, 2018. 400 с.

Фахові методики

Основна:

1. Артосвіта. Навч.-метод. посібник. О. Половіна, І. Кондратець. 2-ге вид, переробл. і доповн. Київ: Київ. столич. ун-т ім. Б. Грінченка, 2024. 700 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876> 2021.
3. Березовська Л. Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку: навчальний посібник. ІваноФранківськ: НАІР, 2022. 252 с.
4. Беленька Г.В., Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи: Діти п'ятого року життя (середній дошкільний вік): навч.-метод. посіб. К.: Генеза, 2016. 98с. (Настільна книжка вихователя).
5. Беленька Г.В., Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи: Діти четвертого року життя (молодший дошкільний вік): навч.-метод. посіб. К.: Генеза, 2018. 128 с. (Настільна книжка вихователя).
6. Беленька Г.В., Вертугіна В.М. Дошкільнятам про природу і математику: навч.-мет. пос. Київ: Генеза, 2025. 48с.+метод.комент (16 с.) URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/54100/>.
7. Богініч О. Л. Фізичне виховання дітей дошкільного віку засобами гри. К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2015. 126 с.
8. Богуш А.М., Гавриш Н.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник. Вид. 2-ге, доповнене. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 704 с.
9. Вільчковський Е. С., Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: навчальний посібник. - 3-тє видання, стереотипне - Суми: Університетська книга, 2025 - 428 с.
10. Здоров'язбережувальні технології у закладі дошкільної освіти. Автор-упорядник І. Нікітіна. Харків. Вид. Основа. 2022. 176 с.
11. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження. *Навчально-методичний посібник*. Видавництво "Ранок", Харків, 2021. 240 с.
12. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку / Національна академія педагогічних наук України. – Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020.– 44 с.
13. Щербакова К.Й., Брежнєва О.Г. Теорія і методика логіко-математичного розвитку дітей дошкільного віку. Навчальний посібник. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2015. 200 с.

Додаткова:

1. Беленька Г.В. Інтегровані курси в практиці підготовки вихователів дітей дошкільного віку. *Актуальні проблеми педагогічної освіти: європейський і національний вимір*. 2018. с. 28-31.
2. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років. Наук. кер. проекту О.П.Турунцев; авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред.: О.А.Половіна, І.В.Кондратець Мін. осв. і науки

України, Київ. столич. ун-т ім. Б.Грінченка, 2025. 428с.

3. Кобилецька Л., Фари́на Ю. Особливості використання масмедіа у процесі інтелектуального розвитку дошкільників. Актуальні питання гуманітарних наук. 2024. Вип. 77. Том 1. С. 301–306.

4. Кошель В.М. Сенсорне виховання дітей раннього віку: навч.-метод. посіб. для вихователів дітей дошкільного віку, студентів спеціальності «Дошкільна освіта» та батьків. Чернігів: ФОП Баликіна О.В., 2019. 160с.

5. Максименко Д. С. Мовленнєвий і психічний розвиток дітей раннього віку. Практична психологія. К.: Центр учбової літератури. 2021. 192 с.

6. Методичні рекомендації до програми Дитина. Авт. кол.: Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, В. М. Вертугіна [та ін.]; наук. ред.: О. А. Половіна, І. В. Кондратець; Київ. столич. ун-т ім. Б.Грінченка, 2025. 556 с.

7. Піроженко Т.О. та ін. Ігрова діяльність дошкільника: молодший дошкільний вік. Київ : Генеза.2016. 88 с.

8. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку: компетентнісний підхід: моногр. // за заг. ред. Г.В. Беленької, О.А. Половіної. Умань: ВПЦ «Візаві», 2015. 208 с.

9. Половіна О. Мистецька освіта сьогодні: синтез підходів. *Дошкільне виховання*. № 12. 2019. С.3-8

10. Пономаренко, Т., Науменко, М. Формування комунікативної компетентності в дітей шостого року життя у проєктній діяльності. Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. 2023. 39(1). С. 59–66. <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2023.399>.

11. Поніманська, Т. Дошкільна педагогіка: підручник / Тамара Поніманська. – 4-е вид., переробл. – Київ : ВЦ «Академія», 2018 – 408 с.